

מנחות דף כ"ח

הזאות מלוג שמן של מצורע שנעשו
שלא לשמן
של פנים ושל מצורע שהוזהו שלא לשמן
פסולות, ואם הוזהו שלא מכוונות כשרות. שואלת הגמרא, הרי מצינו
סתירה מברייטא אחרת, הזאות מצורע בין שלא לשמן בין שלא מכוונות
כשרות? אמר רב יוסף, יש בזה מחלוקת תנאים, שלרבי אליעזר הסובר
שאשם מצורע פסול שלא לשמה, שמקיש אשם לחטאת, לומד שגם
הלוג של האשם פסול שלא לשמו. וחכמים שלא לומדים אשם מחטאת
מכשירים אם נעשה שלא לשמו. שואלת הגמרא, כיצד לומד כן רבי
אליעזר, הרי בקדשים דבר הלמד בהיקש לא חוזר ומלמד בהקש, והרי
האשם עצמו נלמד בהיקש מחטאת וכיצד ילמד בהקש על לוג שיפסל
בשלא לשמו³²⁸? אלא אמר רבא, שתי הברייטות כחכמים, מה ששנינו
שכשהזהו שלא לשמה פסול, הכוונה שהבעלים לא יצאו ידי חובה בקרבן.
ומה ששנינו שכשר, הכוונה שההזאות כשרות להכשיר את שירי הלוג
באכילה.

משנה

שבעה הקנים שבמנורה, מעכבין זה את זה. שבעה הנרות שבראש הקנים
ששם נותנים את השמן והפתילות, מעכבים זה את זה.
שתי הפרשיות שבמזוזה, מעכבות זו את זו. ואפילו כתב אות אחת
יתירה, פוסלת את המזוזה. ארבע פרשיות שבתפילין, מעכבות זו את
זו, ואפילו כתב אות אחת יתירה, פוסלת את התפילין. ארבע ציציות
מעכבות זו את זו, שארבעתן מצוה אחת. רבי ישמעאל אומר, ארבעתן
ארבע מצות.

גמרא

הטעם ששבעת קני המנורה מעכבים, שנאמר בהם "כפתוריהם וקנותם
ממנה יהיו" שצריכים להיות בהווייתם כפי שכתבה התורה.

328 חטאת הוקשה לאשם, שנאמר: "כחטאת כאשם תורה אחת להם", ואשם מצורע הוקש ללוגו, שנאמר: 'ולקח
כבש אחד אשם לתנופה לכפר עליו וכו' ולוג שמן. רש"י.

מנורה משאר מתכות ומחלקי זהב

תנו רבנן, עשיית מנורה היתה מן 'העשת'

שהיא חתיכה שלמה של זהב ומכה בקורנס

עד שיצאו ממנה כל כליה. ואם עשאה מחלקי זהב, פסולה. משאר מיני

מתכות, כשרה. והטעם שכשעשאה מחלקים פסולה, שנאמר בכתוב

לשון "מקשה" שמשמעותה חתיכה אחת שמכים עליו ומקבל צורה,

ו'הויה' לעכב. שואלת הגמרא, ומדוע שאר מיני מתכות כשרות, הרי

נאמר בפרשה לשונות "זהב" ו'הויה' לעכב? עונה הגמרא, אמר קרא

"תיעשה" מכל מקום, לרבות שאר מיני מתכות. שואלת הגמרא, ואולי

הכתוב בא לרבות שנעשית גם מחלקי זהב? דוחה הגמרא שזה לא ייתכן,

שהמילה 'הויה' סמוכה למילה "מקשה" יותר מל"זהב". שואלת הגמרא,

והרי המילה "תיעשה" קרובה יותר למילה "מקשה" יותר מל"זהב"

ונאמר שגם אם לא נעשתה כמקשה היא כשרה? עונה הגמרא, שנאמר

פעמיים המילה "מקשה" ללמד שזה מעכב. שואלת הגמרא, הרי גם

המילה "זהב" נאמרה פעמיים ונאמר שבאה לעכב? מבארת הגמרא,

שאם אומרים שמן הגרוטאות פסולה משאר מיני מתכות כשרה, ניתן

לדרוש ממה שהמילים "זהב" "מקשה" נכתבו פעמיים וכפי שהגמרא

מיד מביאה. אבל אם אומרים שמהגרוטאות כשרה משאר מיני מתכות

פסולה, אין מה דורשים מכפילות המילים.

מביאה הגמרא את הדרשה מכפילות המילים

אינה נעשית מזהב אינה נעשית ככר

ולא גביעים כפתורים ופרחים

"זהב" ו"מקשה", ששנינו בברייתא,

נאמר: "כָּכָר זָהָב טָהוֹר יַעֲשֶׂה אֹתָהּ אֵת כָּל הַפְּלִים הָאֵלֶּה" מכאן

שרק כשעושים את המנורה מזהב, יש דין לעשותה מכמות של ככר.

אבל אם נעשית משאר מתכות, אינה צריכה להיעשות מככר אלא או

פחות או יותר. נאמר: "כִּפְתָּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמָּנֶה יְהִיוּ", אם נעשית מזהב

צריכה לעשות בה גביעים כפתורים ופרחים. ואם אינה באה זהב, אין

צריך לעשות בה גביעים כפתורים ופרחים. שואלת הגמרא, ומדוע שלא

נדרוש שאם נעשית מזהב צריך לעשות בה קנים, ואם נעשית משאר

מתכות נעשית מקנה אחד? דוחה הגמרא, שקנה אחד נקרא 'פמוט' ולא

מנורה כלשון הכתוב.

חצוצרה אין נעשית משאר מתכות עוד דורשים "וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְחָה מִקְשָׁה זָהָב", אם נעשית מזהב יש דין לעשותה מקשה אחת, ואם אינה באה זהב אינה באה מקשה. והכתוב בסוף הכתוב "מִקְשָׁה הוּא" בא למעט חצוצרות, ששנינו בברייתא, חצוצרות היו באים מן העשת מן הכסף³²⁹. עשאים מן הגרוטאות כשרים, משאר מיני מתכות פסולים. שואלת הגמרא, ומה הטעם שאסור לעשותה משאר מיני מתכת שכתוב 'כסף' ו'הויה', הרי גם בזהב כתוב 'הויה' ומדוע מותר לעשותה מחתיכות זהב? עונה הגמרא, שהתורה מיעטה וכתבה במנורה "מִקְשָׁה הוּא" למעט חצוצרות.

חצוצרה נעשית רק למשה ולא לדורות תנו רבנן, כל הכלים³³⁰ שעשה משה, כשרים לו וכשרים לדורות. חצוצרות, כשרות לו ופסולות לדורות. מבררת הגמרא, מה ההבדל בחצוצרות. אם משום הכתוב: "עשה לך" ודורשים לך ולא לדורות, הרי נאמר "ועשית לך ארון עץ" ושם ודאי שאין לפרש לך ולא לדורות? אלא שהכתוב "לך" בארון נדרש לדבר אחר, וכפי שנחלקו במסכת יומא אם הכוונה "לך" משלך, או שאמר הקב"ה למשה שאם היה אפשר להביא משל יחיד, בשלך אני רוצה יותר משלהם. שואלת הגמרא שנאמר גם כן בחצוצרות? עונה הגמרא, שונה הדין בחצוצרות שכפלה התורה "עשה לך" "והיו לך" לומר שאין זה לדורות.

נח' אם מנורה נעשית מעץ שנה רב פפא בנו של רב חנין לפני רב יוסף, מנורה היתה באה מן העשת מן הזהב. עשאה של כסף, כשרה. של בדיל, של אבר ושל גיסטרון מנחושת³³¹, רבי פוסל, ורבי יוסי ברבי יהודה מכשיר. של עץ ושל עצם ושל זכוכית, דברי הכל פסולה. אמר לו, ומה הטעם שרבי יוסי ברבי יהודה מכשיר בשל בדיל ופוסל בשל עץ? אמר רב פפא לרב יוסף, בין רבי ובין רבי יוסי ברבי יהודה דורשים ב'כללי ופרטי': "וְעָשִׂיתָ מִנְחָתָה" כלל "זָהָב טָהוֹר" פרט "מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה" חזר וכלל. רבי יוסי ברבי יהודה סובר, מה

329 מק' תוס' שמשמע בע"ז (מו.) שהחצוצרות לא של כסף. ותירץ ר"ת דשתי חצוצרות היו לכהנים בשל כסף והלויים של קרני בהמה לכלי שיר ועוד דחצוצרות דקינים ודע"ז היינו שופר.

330 עמוד ב'.

331 ל"א, מיט"ל [מתכת]. רש"י.

הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת. ורבי סובר, מה הפרט "זָהָב" מפורש דבר חשוב, אף כל דבר חשוב ככסף, אבל אבר ובעץ לא.

הכל מודים שאין מנורה נעשית מחרס
אמר רב יוסף לרב פפא, הסר משנתך שאתה שונה דרבי יוסי פוסל בשל עץ ורבי מכשיר

בשל אבר ובעץ מפני הברייתא שבידי ששנינו, כלי שרת שעשאן של עץ: רבי פוסל, ורבי יוסי ברבי יהודה מכשיר. ונחלקו באופן הדרשא. רבי דורש ב'כללי ופרטי': "וְעֵשִׂיתָ מִנְּחָתָהּ" כלל "זָהָב טָהוֹר" פרט "מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה" חזר וכלל. כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט. מה הפרט מפורש של מתכת, אף כל של מתכת. ורבי יוסי ברבי יהודה דורש ב'ריבוי ומיעוט': "וְעֵשִׂיתָ מִנְּחָתָהּ" ריבה "זָהָב טָהוֹר" מיעט "מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה" חזר וריבה. ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל, ומיעט של חרס³³².

שואלת הגמרא, ומדוע לא נאמר להיפך שנסיר את הברייתא השנייה מפני הברייתא שרב פפא שנה?

לא יעשה אדם ביתו כתבנית המקדש

דוחה הגמרא, שאין לומר כן, כיון שבברייתא אחרת שנינו, אין לו זהב לעשיית המנורה, מביא אף של כסף, של נחשת, של ברזל, ושל בדיל, ושל עופרת. רבי יוסי ברבי יהודה, מכשיר אף בשל עץ. ושנינו בעוד ברייתא, לא יעשה אדם בית הדומה למידות תבנית ההיכל, ולא אכסדרה שאין לה מחיצה רביעית הזוהה למידות האולם, ולא חצר במידות העזרה, ולא שלחן ומנורה במידות של אלו שהיו במקדש. אבל יכול לעשות מנורה של חמשה ושל ששה ושל שמנה קנים, שאינו דומה למנורה של מקדש שלה שבעה. ושל שבעה לא יעשה ואפילו משאר מיני מתכות, שאף היא כשרה משאר מיני מתכות. רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף של עץ לא יעשה, שהרי הוא כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי. אמרו לו, משם ראייה? שפודים של ברזל היו וחיפום בבדיל, העשירו עשאום של כסף, חזרו והעשירו עשאום של זהב.

גובהה של המנורה י"ח טפחים
אמר שמואל משום זקן אחד, גובהה של מנורה, שמנה עשר טפחים³³³. ומונה את

332 שהוא פחות מכל הכלים, ואינו ראוי אפילו למלך בשר ודם. רש"י.

333 יש אומרים בשם ר"ת שהסבא למד מסניפין שאצל השולחן לצורך לחם הפנים שהיו גובהן י"ח טפחים והמנורה היתה להאיר על השולחן ונראה דלא אמר ר"ת דבר זה מעולם שהרי הסניפים כנגד לחם הפנים ולקמן בפ' שתי הלחם (דף צו.) אמרינן דלר' מאיר מקדש שולחן י"ב טפחים למעלה ולר' יהודה ט"ו לבד (מרגלי) השולחן

חשוב גובהה המנורה: החלק התחתון של הרגלים והפרח שעליהם, שלשה טפחים, וטפחיים חלק בלא שום דבר, וטפח שבו גביע מצד אחד כפתור מהצד השני ופרח מהצד השלישי, וטפחיים חלק בלא שום דבר, וטפח כפתור ומשם שני הקנים יוצאים לצדדי המנורה, וטפח חלק, וטפח כפתור ומשם שני הקנים יוצאים לצדדי המנורה, וטפח כפתור ומשם שני הקנים יוצאים לצדדי המנורה, וטפחיים חלק, ושלשה טפחים שבהם שלשה גביעים וכפתור ופרח.

פרח נוסף היה מעל בסיס המנורה והגביעים דומים לכוסות העשויים באלכסנדריא של מצרים, והם ארוכים וצרים. והכפתורים דומים כמין תפוחי הבים ממקום הנקרא כרתיים. ופרחים דומים כמין פרחים הרגילים לצייר בעמודים. נמצא שיש במנורה: עשרים ושנים גביעים, אחד עשר כפתורים, ותשעה פרחים. גביעים מעכבים זה את זה, כפתורים מעכבים זה את זה, פרחים מעכבים זה את זה, גביעים כפתורים ופרחים מעכבים זה את זה. שואלת הגמרא, למדים מהפסוקים את המנין של הגביעים והכפתורים. אלא מנין שיש תשעה פרחים הרי בכתוב נמנו שש שבקנים ושנים שעל קנה המנורה? אמר רב שלמן, נאמר: "עד ירכה עד פרחה", מכאן ריבה הכתוב עוד פרח שמעל בסיס רגלי המנורה.